

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สภาพแนวโน้มและการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในการใช้วิธีการรุนแรงดังกล่าว ในบทแรก เป็นจุดเริ่มของความสนใจในการวิจัยและศึกษาวิเคราะห์เพื่อแสวงหาแนวการ ท่อสู่แบบของสังคมนิยมวิธีการรุนแรง แนวคิดอหิงสาหรือหลักความรักเป็นวิธีการหลีกเลี่ยง ความรุนแรง คานธีนำกฎความรักซึ่งเป็นกฎในชีวิตครอบครัวมาใช้ในการแก้ปัญหาทาง การเมืองและสังคม คานธีเริ่มฝึกฝนจากชีวิตส่วนตัวในครอบครัวเป็นจุดแรก แล้วจึงนำมา ใช้ในสังคม การเมืองจนประสบความสำเร็จ จุดเริ่มต้นในการใช้กับบุคคลที่ใกล้ชิดเป็นสิ่ง สำคัญเพราะดำลึกลับเหลือจากจุดเริ่ม การที่จะนำไปใช้ในขอบเขตที่กว้างกว่านั้นก็เป็นไปได้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเริ่มวิจัยแนวคิดพื้นฐานทางเมตาฟิสิกส์เกี่ยวกับสัจยะ และอหิงสาเพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่ความเข้าใจถึงหลักอหิงสาในทางการเมืองและสังคม สัจยะมาจากคำว่า สัต หมายถึงสิ่งที่มีอยู่จริง สัจยะตามทัศนะของคานธี คือสิ่งสมบูรณ์ ซึ่งเป็นคนเคาแห่งอำนาจและเหตุผลแห่งความมีอยู่ของอหิงสภาวะ ไม่มีสิ่งใดที่มีอยู่ใน สัจภาพนอกจากสัจยะ คานธีให้คำนิยามว่า สัจยะคือพระเจ้า มากกว่าที่จะกล่าวว่า พระเจ้าคือสัจยะ แต่แม้คานธีจะกล่าวว่าพระเจ้าคือสัจยะคานธีก็ยอมรับว่าพระเจ้าเป็น พระเจ้าที่มีตัวตนสำหรับบุคคลที่ต้องการเข้าถึงโดยการสวดมนต์และทำจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ เพื่อเข้าไปสู่การเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพระเจ้า การที่คนเรามีความเชื่อในสัจยะสูงสุด แสดงว่าทุกคนมีส่วนของความเป็นจริง เช่น มีพลังทางจิตใจ ในฐานะที่สัจยะเป็นแก่น ของศีลธรรม มนุษย์ก็เป็นตัวแทนทางศีลธรรมที่พยายามแสวงหาสัจยะ การอุทิศตนเพื่อ สัจยะจึงเป็นเหตุผลเดียวสำหรับอหิงสภาวะของมนุษย์ ส่วนอหิงสามีความหมาย 2 นัย ใน เชิงปฏิฐาน หมายถึงความรักอันยิ่งใหญ่ ความเมตตาอันสูงสุด ในเชิงปฏิเสธหมายถึง การไม่ทำร้ายสิ่งมีชีวิตโดยทางกาย วาจา และใจ แม้คานธีจะมองสัจยะในฐานะกฎ

แห่งศีลธรรมอันสูงสุด แต่ในทางปฏิบัติคานธีก็ยึดหลักอหิงสาหรือกฎความรักเพื่อเป็นแนวทางในการบรรลุถึงสัตยะ สัตยะและอหิงสาเป็นสิ่งอนุสัยอยู่ในธรรมชาติและมนุษย์ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของกฎจักรวาล สัตยะและอหิงสา มีความสัมพันธ์เสมือนหนึ่งคาน 2 คานของเหรียญอันเดียวกัน อหิงสาคือวิธีการ สัตยะคือเป้าหมาย วิธีการจะนำไปสู่เป้าหมาย เหมือนกับเมล็ดมะม่วงซึ่งจะกลายเป็นผลมะม่วงในที่สุด แต่ผู้แสวงหาสัตยะต้องยอมรับว่า มนุษย์ในภาวะของชีวิตระดับโลกียะ ไม่อาจเข้าถึงสัตยะและอหิงสาสมบูรณ์ได้ ในการแสวงหา สัตยะจะต้องยึดมั่นในหลักความรัก ยอมรับความทุกข์ และมีความอ่อนน้อมต่อตน การมีความอ่อนน้อมจะทำให้คนเรายอมรับถึงข้อบกพร่องและความผิดพลาดเพื่อแก้ไขให้ถูกต้อง ประสบการณ์แต่ละครั้งจะช่วยให้ได้เข้าถึงข้อเท็จจริง แต่การทดสอบแบบวิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียวก็ให้ความรู้ในขอบเขตจำกัดจึงต้องอาศัยการทดสอบทางจิตใจซึ่งเน้นถึงการทำจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ และความศรัทธา พลังศรัทธาจะผลักดันให้มนุษย์มีกำลังใจในการแสวงหาจุดหมายอย่างไม่หยุดยั้ง คววิทยวิธีการดังกล่าวนี้ สัตยะเคราะห์จะปราศจากความเกรงกลัว มีความกล้าหาญ กล้าเผชิญหน้ากับความตายโดยไม่แกแค้นตอบ นั่นคืออหิงสา ทำให้บุคคลเข้าถึงสัตยะในตัวเองและธรรมชาติ คือ เข้าถึงอุทธรภาวะของสัตยะ

ตามทัศนะของมหาตมะคานธี การเมืองและศาสนาเป็นสิ่งที่แยกออกจากกัน ไม่ได้ การเมืองที่แยกออกจากศาสนาจะปราศจากความหมาย บุคคลที่เห็นว่าศาสนาไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง ก็คือบุคคลที่ไม่รู้ความหมายของศาสนา ศาสนาของคานธีหมายถึง ศาสนาอันเป็นพื้นฐานของทุกศาสนา ศาสนาหมายถึง การผูกพันทางจิตใจของแต่ละคน ไม่ใช่ศาสนาตามรูปแบบทั่วไป การที่คานธีนำการเมืองและศาสนาเข้ามาเกี่ยวพันกันทำให้แนวคิดทางการเมืองของคานธีแตกต่างไปจากนักคิดตะวันตกที่ถือว่า อำนาจคือธรรม ทั้งนี้เพราะคานธียึดในหลักว่าสัตยะเท่านั้นที่จะครองโลก ในทางการเมืองคานธีเห็นว่ารัฐเป็นตัวแทนของความรุนแรงที่แสดงออกมาในรูปของการรวมตัวอย่างมีระเบียบและมั่นคง บังคับจนเป็นผู้มีจิตใจ แต่รัฐเป็นจักรกลที่ไม่มีชีวิตจิตใจ มันไม่สามารถหลีกเลี่ยงความรุนแรงซึ่งเป็นที่มาของรัฐได้ และอำนาจจากปัจเจกชนย่อมมีอันตรายน้อยกว่าความรุนแรงน้อยกว่าอำนาจของรัฐ แต่ในกรณีหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็ขอสนับสนุนรัฐที่มีอำนาจสิทธิขาดน้อยที่สุด

เท่าที่จะน้อยได้ เสรีภาพของปัจเจกชนในรัฐจะมาจากอหิงสาซึ่งเน้นพลังทางจิตใจในการต่อต้านแทนความรุนแรง และด้วยวิธีการอหิงสาจะนำไปสู่รัฐอหิงสาหรือประชาธิปไตยแบบอหิงสาในที่สุด คานธีให้ความสำคัญแก่อำนาจทางศีลธรรมว่า เป็นสิ่งที่มีมาก่อนอำนาจของรัฐ ยามใดที่รัฐใช้อำนาจในทางที่ผิด พลเมืองทุกคนต้องมีการรับผิดชอบต่อการกระทำของรัฐ มันเป็นสิทธิที่แผ่เร้นอยู่ภายในของปัจเจกชนที่จะปฏิเสธการยอมรับทั้งรัฐซึ่งไม่ยอมรับความคิดเห็นของเขา และต่อต้านการกระทำของรัฐที่มีผลในทางเสื่อมเสียต่อประเทศชาติ ในการต่อต้านคานธีได้นำวิธีการสัตยาเคราะห์มาเป็นอาวุธในการต่อสู้เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม วิธีการสัตยาเคราะห์มีหลายรูปแบบ เช่นวิธีการทำจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ วิธีการไม่เชื่อฟังกฎหมาย วิธีการถอนความร่วมมือ และโครงการสร้างสรรค์ รูปแบบของการต่อสู้เหล่านี้ต่างก็ยึดมั่นในหลักอหิงสาเป็นสำคัญ

คานธีนำหลักอหิงสามาเป็นอาวุธที่มีพลังประสิทธิภาพสูงที่สุดในการต่อต้านผู้มีอำนาจ พลังอหิงสาอยู่ในจิตใจของมนุษย์ จะทำงานอย่างขยันขันแข็งทั้งในยามตื่นและยามหลับ พลังประสิทธิภาพแห่งอหิงสาจะไม่มีที่สิ้นสุด คานธีเห็นว่าอหิงสาเป็นสิ่งที่ฝึกฝนได้ แต่การฝึกฝนต่างจากวิธีการรุนแรง ทั้งนี้เพราะการกระทำอหิงสาเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นได้ แต่ผลการกระทำอหิงสาเป็นอัตราส่วนกลับของสิ่งที่มองไม่เห็น อหิงสาเป็นอาวุธที่มีประสิทธิภาพอย่างรวดเร็วและมีศัตรูร้าย เมื่อใดก็ตามที่เข้าถึงอหิงสาก็จะมีชัยชนะอย่างแน่นอนโดยไม่มี ความสำคัญแห่งความพ่ายแพ้ ทศนะตั้งกล่าวนี้คานธีนำอหิงสามาใช้ในฐานะที่เป็นหลักการแห่งความเชื่อและนโยบาย แต่คานธีก็ต้องประสบความล้มเหลวในการแยกความแตกต่างระหว่างหลักความเชื่อและนโยบายอันเนื่องมาจากการที่เชื่อว่าอหิงสาจะไม่ล้มเหลว อหิงสาจะได้ผลรวดเร็วและเป็นวิธีการที่แน่นอน ส่วนความรุนแรงจะประสบความล้มเหลวในระยะยาว การที่คานธีไม่อาจแยกหลักการและนโยบายจะนำไปสู่อหิงสาของคนอ่อนแอในที่สุด ซึ่งคานธีถือว่าเป็นสิ่งที่เลวร้ายที่สุด ในกรณีนี้คานธีเสนอแนะให้ใช้ความรุนแรงดีกว่าความซื่อสัตย์ ทั้งนี้เพราะบุคคลที่ใช้ความรุนแรงยังมีโอกาสที่จะเปลี่ยนไปใช้วิธีการอหิงสาในวันข้างหน้า แต่คนซื่อสัตย์จะไม่มีโอกาส

หลักอหิงสาถูกนำมาใช้ในขอบเขตทางการเมืองและสังคม กล่าวคือคานธีนำมาใช้ในชีวิตส่วนตัว ในแง่นี้ทำให้มองเห็นอิทธิพล ความคิดทางครอบครัวและศาสนาฮินดูซึ่งมีส่วนปลูกฝังอุปนิสัยของคานธีตั้งแต่วัยเด็ก ต่อมาคานธีก็นำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตครอบครัวและสังคมในปัญหาาระดับชาติ คานธีนำหลักอหิงสามาเป็นวิถีทางต่อต้านความไม่เป็นธรรมทางสังคม เรียกร้องมโนธรรมของผู้ปกครองที่กดขี่ข่มเหงประชาชน แก่ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นวรรณะ และเรียกร้องสวราชหรือการปกครองตนเองในอินเดีย ในการใช้วิธีการอหิงสา คานธีเองก็ยอมรับว่า อหิงสาสมบูรณ์เป็นสิ่งที่ไม่อาจเข้าถึงได้ และในทางปฏิบัติก็ยอมเกิดความรุนแรงในที่สุด แต่คานธีก็ยังคงยึดมั่นในหลักการไม่รุนแรงและไม่ยอมแยกศาสนาออกจากการเมือง จากการวิเคราะห์ถึงวิธีการอหิงสากับการเมืองของคานธีจะพบว่า คานธีไม่ได้ประสบความสำเร็จทุกครั้ง ในบางครั้งคานธีก็ประสบความล้มเหลว ดังที่จะเห็นจากความรุนแรงที่เมืองอัมริทสาห์ปี 1919 และขบวนการถอนความร่วมมือเพื่อเรียกร้องสวราชปี 1920 - 1922 ที่เมืองโชรีโชรา อันเป็นเหตุให้คานธีเลิกลัทธิวิธีการอหิงสา สาเหตุที่ล้มเหลวก็เพราะชากระบิเยยวินัย ชาคณูนำ ประชาชนยังขาดการฝึกฝนอหิงสาจึงทำให้มีความเข้าใจในหลักการไม่เพียงพอ ประเด็นสำคัญอีกประเด็นก็คือ คานธีประเมินธรรมชาติของมนุษย์สูงส่งเกินไป คานธีเห็นว่ามนุษย์มีแนวโน้มธรรมชาติ 2 ทาง คือทางดี และทางชั่ว มนุษย์จะเลือกทางดีและละทิ้งทางชั่วเพื่อเข้าไปสู่ความเป็นเอกภาพกับพระเจ้าในที่สุด ทัศนคติดังกล่าวทำให้แนวคิทางการเมืองแตกต่างไปจากนักคิดทางตะวันตก คือฮอบส์ เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนแล้ว โดยธรรมชาติ การอยู่ในสังคมร่วมกันมนุษย์ยอมสูญเสียอิสรภาพของตนบางอย่างเพื่อป้องกันตนเองจากการทำร้ายของบุคคลอื่น และป้องกันทรัพย์สินของตน ในช่วงหลังคานธีก็ยอมรับว่า หลักอหิงสาอาจจะเลิกอันสืบเนื่องมาจากนโยบายกคชของฝ่ายรัฐบาล และการใช้กำลังของรัฐจะนำไปสู่ความรุนแรง แต่คานธีก็ยังคงยึดมั่นในหลักการไม่รุนแรง พยายามหาข้อบกพร่อง จุดอ่อนโดยการศึกษาจากความล้มเหลวแต่ละครั้ง เพื่อนำไปสู่วิธีการต่อสู้ที่มีประสิทธิภาพ เช่น สตียเคราะห์ในบาร์โครี สตียเคราะห์เกลือ และการได้รับเอกราชจากอังกฤษ เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 1947 ซึ่งเป็นเครื่องพิสูจน์ว่า แม้จะประสบความล้มเหลวบ้างในบางครั้ง การยึดมั่นอยู่กับหลักอหิงสาอย่างแน่วแน่และมั่นคงก็นำคานธีไปสู่ความสำเร็จ อันเป็นจุดหมายปลายทางของการใช้อหิงสาได้ในที่สุด

จากการวิเคราะห์และศึกษาแนวคิดอหิงสาของมหาตมะคานธีซึ่งสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาขัดแย้งและความรุนแรงในอินเดียจนประสบความสำเร็จในการเรียกร้อง สวราชหรือการปกครองตนเองจากอังกฤษนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าวิธีการอหิงสาน่าจะเป็นวิธีการต่อสู้ที่จะนำมาแก้ไขปัญหาทางการเมืองของไทยในปัจจุบันนี้ได้ ความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นจากการใช้อาวุธในการต่อสู้กับรัฐบาลของฝ่ายประชาชนเป็นปัญหาที่น่าวิตกอย่างยิ่ง การที่ทั้งสองฝ่ายต่างขอความช่วยเหลือทางอาวุธจากประเทศมหาอำนาจ ไม่ว่าจะฝ่ายรัฐบาลหรือฝ่ายที่อ้างว่าเป็นประชาชนจะชนะก็ตาม สิ่งที่เกิดขึ้นอย่างแน่นอนและเห็นได้ชัดก็คือ การที่ประชาชนธรรมดาจะต้องถูกฆ่าตาย สภาพการเมืองของไทยก็จะเหมือนกับเขมรหรือเวียดนามซึ่งกลายเป็นสนามประลองยุทธ์ของประเทศมหาอำนาจ อีกประเด็นก็คือ ฝ่ายชนะที่ได้ชัยชนะจากการใช้อำนาจทางอาวุธก็ต้องการคุมอำนาจของตนโดยอาศัยอาวุธเพื่อระวังฝ่ายตรงข้ามอย่างไม่สิ้นสุด การใช้อำนาจนี้จะนำไปสู่การริกรอนสิทธิ เสรีภาพของประชาชน และนำไปสู่ระบอบเผด็จการซึ่งอาจจะแตกต่างไปจากรูปแบบการปกครองเดิมเท่านั้น แนวคิดอหิงสาเป็นวิธีการต่อสู้ทางศีลธรรม เป็นหลักแห่งความไม่รุนแรงหรือพยายามหลีกเลี่ยงความรุนแรงให้เกิดขึ้นน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ แม้ว่าการต่อสู้แบบสันติวิธีจะมีจุดอ่อนที่ไม่อาจให้ผลในระยะสั้นทำให้ผู้ต่อสู้อาจหมดความศรัทธา แต่หากคำนึงถึงผลในระยะยาว อาวุธศีลธรรมแห่งอหิงสาจะเป็นวิถีทางการต่อสู้เพื่อนำไปสู่ระบบประชาธิปไตยในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งเสนอแนวคิดอหิงสาโดยเน้นเมตาฟิสิกซ์ และขอบเขตการนำอหิงสามาใช้ในทางการเมืองและสังคมของมหาตมะคานธี จึงกล่าวถึงวิธีการสัจยเคราะห์ แต่พอสังเขป ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการต่อสู้แบบสัจยเคราะห์ของมหาตมะคานธีเป็นวิธีการสำคัญวิธีหนึ่งซึ่งน่าจะนำมาศึกษาและวิเคราะห์โดยละเอียด เพื่อเป็นแนวทางในการเข้าใจหลักอหิงสาของมหาตมะคานธีดีขึ้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การเปรียบเทียบแนวคิดอหิงสาของมหาตมะคานธีกับความรุนแรงในความคิดของนิตเช ก็เป็นอีกทัศนะหนึ่งซึ่งน่าจะนำมาศึกษาวิจัยอย่างยิ่ง